

Sygn. akt I A Ca 743/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 stycznia 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu Wydział I Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSA Jerzy Geisler

Sędziowie: SA Jan Futro (spr.),

SO Maciej Rozpędowski

Protokolant: st. sekr. sąd. Izabela Kyc

po rozpoznaniu w dniu 26 stycznia 2018 r. w Poznaniu

na rozprawie

sprawy z powództwa S. O. (1)

przeciwko Z. R.

o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu z dnia 14 kwietnia 2015 r.

sygn. akt XII C 2471/12

1. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie 3 i zasądza od pozwanego na rzecz powódki kwotę 2112,90 zł tytułem zwrotu części kosztów procesu oraz w punkcie 4 i nie obciąża pozwanego nieuiszczonymi kosztami sądowymi;
2. oddala apelację w pozostałej części;
3. zasądza od pozwanego na rzecz powódki 4050 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

Maciej Rozpędowski Jerzy Geisler Jan Futro

I A Ca 743/17

UZASADNIENIE

Powódka S. O. (1), w pozwie wniesionym dnia 14 listopada 2012 r skierowanym przeciwko Z. R. wniosła o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego w postaci wyroku Sądu Wojewódzkiego w Poznaniu z dnia 7 września 1993 r. przeciwko dłużnikowi S. O. (2), sygn. akt IX GC 4489/92/6, opatrzonego klauzulą wykonalności Sądu Okręgowego w Poznaniu w dniu 9 marca 2012 r., sygn. akt IX GCo 243/11, przeciwko małżonce dłużnika S. O. (1), w stosunku do małżonki dłużnika w całości.

Ewentualnie wniosła o pozbawienie wykonalności wskazanego tytułu wykonawczego w części, tj. co do spłaconej po wydaniu w/w tytułu egzekucyjnego części należności głównej przez dłużnika S. O. (2) na rzecz spółki cywilnej (...) w kwocie 1 600 zł i o ograniczenie nowo nadanej klauzuli wykonalności w zakresie spłaconej w części należności głównej przez dłużnika S. O. (2) na rzecz spółki cywilnej (...), tj. do pozostałej do zapłaty części należności głównej w kwocie 4 755,98 zł.

Nadto wniosła o zasądzenie od pozwanego kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych.

Wyrokiem z dnia 14 kwietnia 2015 r. Sąd Okręgowy w Poznaniu pozbawił wykonalności tytuł wykonawczy w postaci wyroku Sądu Wojewódzkiego w Poznaniu z dnia 7 września 1993 roku przeciwko S. O. (2) (sygn. IX Gc 4489/92/6) z klauzulą wykonalności przeciwko S. O. (1), w stosunku do powódki w części dotyczącej odsetek, zasądzonych tym wyrokiem, za okresy do dnia 30 lipca 1999 roku oraz od dnia 5 sierpnia 2004 roku do dnia 30 grudnia 2006 roku a nadto w części, w jakiej zasądzone wyrokiem koszty procesu. W pozostałym zakresie powództwo oddalił.

Orzekając o kosztach postępowania zasądził od pozwanego na rzecz powódki kwotę 3 361,90 zł oraz nakazał ściągnąć od na rzecz Skarbu Państwa (Sądu Okręgowego w Poznaniu) od pozwanego kwotę 4 413,78 zł oraz odstąpił od obciążania powódki nieuiszczonymi kosztami sądowymi.

Jako podstawy rozstrzygnięcia Sąd I instancji powołał następujące ustalenia.

Wyrokiem z dnia 7 września 1993 r. wydanym przez Sąd Wojewódzki w Poznaniu w sprawie o sygn. akt IX GC 4489/92 zasądzone na rzecz spółki cywilnej (...) z siedzibą w W. od pozwanych S. M. i S. O. (2) wspólników spółki cywilnej Przedsiębiorstwo Handlowo-Usługowe (...) w P. solidarnie kwotę 63 559 800 starych złotych z odsetkami w wysokości 0,4% za każdy dzień opóźnienia od następujących kwot:

1. od kwoty 6 740 000 zł od dnia 27 stycznia 1992 r. do dnia zapłaty,
2. od kwoty 11 980 000 zł od dnia 7 lutego 1992 r. do dnia zapłaty,
3. od kwoty 6 332 000 zł od dnia 7 marca 1992 r. do dnia zapłaty,
4. od kwoty 19 666 000 zł od dnia 19 marca 1992 r. do dnia zapłaty,
5. od kwoty 2 439 000 zł od dnia 25 marca 1992 r. do dnia zapłaty,
6. od kwoty 3 884 000 zł od dnia 1 kwietnia 1992 r. do dnia zapłaty,
7. od kwoty 10 778 800 zł od dnia 10 kwietnia 1992 r. do dnia zapłaty,
8. od kwoty 1 740 000 zł od dnia 21 kwietnia 1992 r. do dnia zapłaty,

jak również zasądzone od pozwanych solidarnie kwotę 15 658 000 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, w tym kwotę 8 000 000 zł tytułem zastępstwa procesowego powoda.

Wyrok ten uprawomocnił się z dniem 29 września 1993 r.

Po uprawomocnieniu się wyroku z dnia 7 września 1993 r. dłużnik S. O. (2) dokonał w 1994 r. na rzecz wierzyciela wskazanego w tym wyroku, tj. spółki cywilnej (...) z siedzibą w W. łącznych wpłat w kwocie 16 000 000 starych złotych, tj. 1 600 zł po denominacji.

Postanowieniem z dnia 4 sierpnia 2004 r. wydanym w sprawie o sygn. akt KM 727/02 Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym Poznań – Grunwald i Jeżyce w Poznaniu M. R. umorzył postępowanie egzekucyjne prowadzone z wniosku wierzyciela spółki cywilnej (...) przeciwko dłużnikowi S. O. (2) na podstawie tytułu wykonawczego – wyroku Sądu

Wojewódzkiego w Poznaniu z dnia 7 września 1993 r. wobec stwierdzenia bezskuteczności egzekucji. Z postanowienia z dnia 13 listopada 2002 r. wydanego w tej sprawie wynika, że wniosek egzekucyjny w tej sprawie pochodził z dnia 31 lipca 2002 r.

Postanowieniem z dnia 29 września 2011 r. wydanym w sprawie o sygn. akt KM 2126/09 Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym Poznań – Grunwald i Jeżyce w Poznaniu M. R. umorzył postępowanie egzekucyjne z wniosku wierzyciela spółki cywilnej (...) przeciwko S. O. (2) prowadzone na podstawie tytułu wykonawczego – wyroku Sądu Wojewódzkiego w Poznaniu z dnia 7 września 1993 r. wobec stwierdzenia bezskuteczności egzekucji. Wniosek egzekucyjny w tej sprawie złożony został najpóźniej w dniu 31 grudnia 2009 r.

S. O. (2) i powódka zawarli związek małżeński w dniu 8 października 1988 r.. W dniu 8 sierpnia 1994 r. S. O. (2) i S. O. (1) zawarli w ustawowej formie aktu notarialnego umowę majątkową małżeńską, wyłączającą wspólność ustawową i statuującą w ich małżeństwie rozdzielną majątkową małżeńską z dniem zawarcia umowy.

Wyrokiem Sądu Okręgowego w Poznaniu z dnia 12 grudnia 2012 r. ich małżeństwo zostało rozwiązane przez rozwód.

Sąd Okręgowy w Poznaniu prawomocnym postanowieniem z dnia 9 marca 2012 r. nadał w/w orzeczeniu z dnia 7 września 1993 r. klauzulę wykonalności przeciwko małżonce dłużnika – powódce z ograniczeniem jej odpowiedzialności do majątku objętego wspólnością majątkową małżeńską S. O. (2) i S. O. (1), gdyby małżonkowie wspólności tej nie wyłączyli umową z dnia 8 sierpnia 1994 r.

W dniu 6 września 2012 r. pozwany jako wierzyciel wystąpił z wnioskiem do Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym Poznań – Grunwald i Jeżyce w Poznaniu M. R. o wszczęcie egzekucji w celu wyegzekwowania przez wierzyciela kwoty należności głównej wraz z wszelkimi należnościami ubocznymi. Pismem z dnia 8 października 2012 r. powódka otrzymała zawiadomienie o wszczęciu egzekucji z nieruchomości położonej w P. przy ul. (...), dla której Sąd Rejonowy Poznań – Stare Miasto w P. Wydział V Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą o nr (...). Nieruchomość ta stanowiła w czasie trwania małżeństwa ze S. O. (2) majątek odrębny powódki.

Z zawiadomienia wynika, że egzekucja dotyczy należności głównej w kwocie 6 355,98 zł, odsetek do dnia 8 października 2012 r. w kwocie 140 025,75 zł i dalszych odsetek od dnia 9 października 2012 r. po 18,60 zł dziennie oraz kosztów procesu w wysokości 1 655,80 zł.

Prawomocnym postanowieniem z dnia 23 września 2013 r. Sąd Rejonowy Poznań – Grunwald i Jeżyce w Poznaniu w sprawie o sygn. akt II Co 2064/13 na podstawie art. 825 pkt 3 k.p.c. umorzył postępowanie egzekucyjne w zakresie prowadzonym przeciwko byłej małżonce dłużnika S. O. (1).

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy wskazał, że podstawę uwzględnienia powództwa stanowi przepis art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. Zebrany materiał pozwolił na pozytywne ustalenie, że doszło do przedawnienia roszczeń stwierdzonych prawomocnym wyrokiem z dnia 7 września 1993 r. w części dotyczącej odsetek, jak również do wygaśnięcia zobowiązania w zakresie kosztów procesu z uwagi na jego spełnienie przez dłużnika; tych pierwszych za okres do dnia 30 lipca 1999 r. oraz za okres od dnia 5 sierpnia 2004 r. do dnia 30 grudnia 2006 r.

Jako podstawę rozstrzygnięcia o kosztach procesu - wskazując, co się na nie składa - Sąd Okręgowy powołał przepisy art. 113 ust. 1 i 4 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych i art. 100 k.p.c. w zw. z § 6 pkt 6 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (j.t. Dz. U. z 2013 poz. 461).

Wyliczając wartość uwzględnionego roszczenia na 92 470,48 zł i ustaloną na 148 726 zł, wartość przedmiotu sporu obciążył pozwanego tymi kosztami pozwanego w 62 % i odstąpił od obciążania powódki z uwagi na jej sytuację materialną.

Od wyroku tego zaskarżając go w części, w jakiej uwzględniono powództwo i orzeczono o kosztach procesu apelację wniósł pozwany zarzucając zaskarżonemu wyrokowi:

1. naruszenie przepisów postępowania tj. art. 233 oraz art. 234 k.p.c. poprzez błędną ocenę materiału dowodowego skutkującą ustaleniem przez Sąd, iż część należnych pozwanej odsetek od egzekwowanego tytułu wykonawczego się przedawniło poprzez błędne zastosowanie art. 118, 124 i art. 125 k.c.;
2. wydanie orzeczenia wbrew ewidentnym przesłankom uzasadniającym odrzucenie powództwa w całości jako bezzasadnego, albowiem nie zostały spełnione przesłanki wskazane w art. 840 § 1 i 2 k.p.c. uzasadniające żądanie pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności;
3. popełnienie istotnych uchybień procesowych mających wpływ na wynik sprawy, a co za tym idzie nie rozpatrzenie merytoryczne zasadności pozwu;
4. sprzeczność wydanego wyroku przez Sąd z treścią materiału dowodowego zebranego w sprawie;
5. zasądzenie na rzecz powódki oraz na rzecz Skarbu Państwa od pozwanego kwot nie wynikających z wniesionego pozwu oraz nie należnie obciążające pozwanego pomimo niezasadności wniesionego pozwu, a także pomimo oddalenia przez Sąd I instancji głównego powodu wniesionego pozwu, tj. pozbawienia w całości wykonalności tytułu wykonawczego.

W konsekwencji wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku przy uwzględnieniu kosztów procesu lub zmianę wydanego orzeczenia i oddalenie powództwa.

Powódka wniosła o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Z treści apelacji wynika, że mimo podniesienia zarzutów naruszenia prawa procesowego pozwany w rzeczywistości nie zakwestionował żadnego z faktów ustalonych przez Sąd I instancji. Nie uzasadnił także zredagowanych zarzutów poza zarzutami naruszenia przepisów dotyczących rozstrzygnięcia o kosztach procesu.

Odnosząc się do tego ostatniego zgodzić się należy z pozwanym, że Sąd za podstawę rozstrzygnięcia o kosztach procesu przyjął niewłaściwą wartość przedmiotu sporu.

Powódka domagała się pozbawienia tytułu wykonawczego w całości.

Biorąc za podstawę przepis art. 316 § 1 k.p.c. należy wskazać, że kapitał i zasądzone odsetki liczone od dnia 27 stycznia 1992 r. do dnia wyrokowania 14 kwietnia 2015 r. (odsetki według stopy 146 % rocznie) wyniosły w zaokrągleniu do jednego złotego 220 827 zł a zasądzone koszty 1 565,80 zł.

Łącznie daje to kwotę 222 393 zł a przyjmując za Sądem Okręgowym, że powódka wygrała sprawę w zakresie kwoty 92 470,48 zł tj. w 42 % należało obciążyć ją kosztami postępowania w 58 %.

Znajdując w tym przypadku zastosowanie przepis art. 100 k.p.c. traktuje o kompensacie kosztów procesu, która umożliwia sprawiedliwe ich rozłożenie pomiędzy stronami, jeżeli żądania lub obrona uwzględnione zostały jedynie częściowo. Kompensata poniesionych kosztów procesu może polegać na ich wzajemnym zniesieniu, stosunkowym rozdzieleniu lub włożeniu na jedną ze stron obowiązku zwrotu całości kosztów. Wybór jednego z tych sposobów wymaga ustalenia proporcji między żdaniami powoda i zarzutami pozwanego, a wynikiem sprawy oraz zsumowania wszystkich kosztów poniesionych przez każdą ze stron. Określenie jaka część sumy kosztów przypadłaby na każdą stronę następuje przez odniesienie stosunku w jakim strony utrzymały się ze swoimi żdaniami lub zarzutami do tej sumy, a następnie porównanie uzyskanego wyniku z kosztami rzeczywiście poniesionymi.

W postępowaniu przed Sądem I instancji powódka uiściła opłatę od pozwu w wysokości 318 zł, tytułem zastępstwa procesowego i opłaty skarbowej od pełnomocnictwa poniosła koszty w wysokości 3 617 zł a tytułem zastępstwa procesowego w postępowaniu zażaleniowym - 1800 zł. Łącznie poniosła koszty w wysokości 5 735 zł

Pozwany jak ustalił Sąd Okręgowy poniósł koszty dojazdu do Sądu w wysokości 480 zł oraz uiścił opłatę od zażalenia w wysokości 30 zł. Łącznie poniósł koszty w wysokości 510 zł.

Strony poniosły zatem koszty w łącznej wysokości 6 245 zł. Powódka winna ponieść te koszty w 58 % tj. 3 622,10 zł a pozwany w 42 % tj. w kwocie 2 662,90 zł. Pozwany zatem winien zwrócić powódce 2112,90 zł.

Strony nie uiściły należnych Skarbowi Państwa kwot z tytułu części opłaty od pozwu w wysokości 7119 zł oraz od zażalenia w wysokości 1488 zł.

Nie istniały jednak przewidziane w art. 113 ust. 2 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (j.t. Dz. U. z 2016 r. poz.623) podstawy do ściągnięcia kosztów od stron.

Odstąpienie od obciążania nimi powódki z uwagi na jej sytuację materialną, biorąc pod uwagę podobną sytuację pozwanego, także zwolnionego od opłaty sądowej, uzasadniało odstąpienie również w jego przypadku od ściągnięcia od niego części tych kosztów.

Wobec powyższego na podstawie powołanych przepisów i art. 386 § 1 k.p.c. Sąd Apelacyjny orzekł jak w punkcie 1 wyroku.

W pozostałej części apelacja okazała się niezasadna.

Kwestionując merytoryczną treść rozstrzygnięcia pozwany zarzuca mu jedynie wadliwą interpretację przepisu art. 125 § 1 k.c. przez przyjęcie, że zasądzone wyrokiem sądowym odsetki przedawniają się w okresie trzyletnim.

Prawdą jest, że zdanie pierwsze tego przepisu wprowadza 10-letni termin przedawnienia wszelkich roszczeń stwierdzonych prawomocnym orzeczeniem sądu.

Nie dotyczy to jednak – jak jednoznacznie wskazuje zdanie drugie tego przepisu - stwierdzonych w powyższy sposób roszczeń o świadczenia okresowe należne w przyszłości, które podlegają właściwemu im przedawnieniu trzyletniemu. Nie ulega wątpliwości, że odsetki od roszczenia głównego stanowią świadczenie okresowe. Jedynie stwierdzone wyrokiem roszczenie o odsetki za opóźnienie wymagalne w chwili uprawomocnienia się wyroku podlega terminowi dziesięcioletniemu (zob. wyr. SN z 15.1.2014 r., I CSK 197/13, OSN 2014, Nr 10, poz. 106). Takich odsetek jednak zaskarżony wyrok nie wskazuje a z jego treści jednoznacznie wynika, że pozbawienie wykonalności dotyczy odsetek zasądzonych na przyszłość. Nie wskazuje na to również pozwany.

Wobec powyższego Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. orzekł jak w punkcie 2 wyroku orzekając o kosztach postępowania apelacyjnego zgodnie z treścią przepisu art. 100 zdanie drugie k.p.c. w zw. z § 2 pkt 6 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. poz. 1800 ze zm.).

Zgodnie z przywołanym wyżej przepisem ustawy procesowej sąd może włożyć na jedną ze stron obowiązek zwrotu wszystkich kosztów, jeżeli jej przeciwnik uległ tylko co do nieznacznej części swego żądania. Nie ulega wątpliwości, że powódka w postępowaniu apelacyjnym uległa jedynie w minimalnej części dotyczącej kosztów procesu. Kwota 4050 zł stanowi wysokość wynagrodzenia adwokata ustalonego według wskazanych przepisów Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości.

Orzekanie o kosztach sądowych należnych Skarbowi Państwa tj. opłacie od apelacji było zbędne. Przepis artykułu 113 ust. 4 ustawy z dnia 28 lipca 2015 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (tj. Dz. U. z 2016 r., poz. 623) znajduje zastosowanie jedynie w sytuacji, gdy istnieją przewidziane przepisami podstawy do ich ściągnięcia a sąd uwzględniając

szczególne okoliczności sprawy uznaje za zasadne odstąpienie od obciążania nimi strony. W niniejszym przypadku nie było podstaw do ściągnięcia tych należności od żadnej ze stron.

Maciej Rozpędowski Jerzy Geisler Jan Futro